

УДК 633/635(477)

Галицький Олександр Миколайович,
доктор економічних наук,
професор кафедри економічної теорії
і економіки підприємства
Одеський державний аграрний університет
ORCID 0000-0001-9549-7627
oleksandrgalickij9@gmail.com

Коммунішина Світлана Анатоліївна,
магістрант кафедри економічної теорії
і економіки підприємства
Одеського державного аграрного університету
kommunishina@stalkanatsilur.com.ua

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Анотація

В статті проведено дослідження стану галузі рослинництва в Україні, визначено проблеми, що стоять перед вітчизняними товаровиробниками, та обґрунтовано перспективні заходи підвищення продуктивності виробництва продукції.

Встановлено, що в Україні рівень розораності ґрунтів в порівнянні з територією США та європейських країн більший майже в 2 рази, а це в умовах відсутності державного контролю за їх раціональним використанням, може призвести до деградації якості земель.

Результати дослідження свідчать про сталу динаміку зростання сільськогосподарського виробництва провідних культур в Україні. Визначено і обґрунтовано важливість та лідируючі позиції продукції рослинництва в експортному потенціалі країни. Зазначено залежність аграрних підприємств від впливу податкових, кредитних, цінних фінансових факторів макросередовища. Розглянуто перспективні напрямки підвищення виробництва продукції рослинництва в Україні. Визначено, що незважаючи на зростання фінансової підтримки на розвиток аграрного сектору, загальний рівень залишається не достатнім і значно нижчим, ніж у будь-якій іншій європейській країні

Проведені дослідження показали, що виробництво рослинницької продукції в Україні має позитивну динаміку. Встановлено ряд факторів, що стримують розвиток галузі.

***Ключові слова:** ефективність, галузь рослинництва, виробництво, товаровиробники, сталий розвиток, сільське господарство, земля.*

UDC 633/635(477)

Halytskyi Oleksandr M.,
Doctor of Economics,
Professor of the department of economic
theory and economics of enterprise
Odessa State Agrarian University
ORCID 0000-0001-9549-7627
Email: oleksandrgalickij9@gmail.com

Kommunishyna Svitlana A.
undergraduate of the department of economic
theory and economics of enterprise
Odessa State Agrarian University
Email: kommunishina@stalkanatsilur.com.ua

CURRENT STATE AND POTENTIAL DEVELOPMENT OF CROP PRODUCTION IN UKRAINE

Abstract

The purposes of the articles are to analyze the state of the Ukrainian crop industry, to identify problems of domestic producers and to suggest promising measures to increase output productivity.

Scientific novelty is to determine trends in crop production in Ukraine. It was found that the level of plowing in Ukraine is more than twice as high as in the United States and European countries. This situation can lead to a deterioration in the quality of land in the absence of state control over its rational use.

The results of the study show a steady growth of agricultural production of Ukraine's main crops for 2000-2018. The most important is growing grain and sunflower production. It is noted that 2020 was a bad year for production due to adverse weather conditions. However, during this period the agricultural sector was the most successful in the economic direction in Ukraine. It is noted that Ukrainian agricultural holdings are more efficient compared to world leaders in the industry due to low production costs, namely cheap labor and low rents for land. The importance and leading positions of crop production in the export potential of the country are determined and substantiated. Agricultural enterprises are dependent on the influence of taxes, credit, prices and the financial factors of the macro-environment. Prospects for increasing crop production in Ukraine are considered. It is determined despite the growing financial support for the development of the agricultural sector, its overall level remains insufficient and well below that of any other European country.

Conclusions. Research has shown that crop production in Ukraine is trending positively. A number of factors have been identified as barriers to industry development. Key promising areas for crop development in Ukraine are: 1) increasing industry's attractiveness for investment and availability of credit to producers; 2) introduction of innovative technologies; 3) boosting irrigation in arid agro-climatic areas; 4) fully functioning land market; 5) raising the level of government support for agricultural producers; 6) the establishment of partnerships between Ukrainian and European companies in the field of agricultural production.

Key words: efficiency, crop production, production, commodity producers, sustainable development, agriculture, land.

Вступ. Сільське господарство, а зокрема галузь рослинництва, є одним з основних видів виробничої та економічної діяльності, що забезпечує існування людей як біологічного виду, створюючи сировину для виробництва продуктів харчування. Проте, потенціал виробництва продукції рослинництва в Україні використовується не в повній мірі. Основними причинами є висока капіталомісткість виробництва сільськогосподарської продукції, ризикованість ведення даного виду бізнесу, нестача кваліфікованих кадрів, невизначеність в питаннях власності на землю, висока вартість кредитних ресурсів, суттєві коливання і невизначеність цін та інші. А тому дослідження сучасного рівня

агровиробництва, визначення основних проблем, що стоять перед виробниками та обґрунтування заходів по підвищенню продуктивності в рослинницькій галузі, зумовлюють потребу постійного наукового вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на важливість аграрного сектору для економіки України, а особливо галузі рослинництва, дослідженням теоретичних і практичних аспектів виробництва продукції рослинництва займаються багато науковців, зокрема відомі вітчизняні вчені-економісти: В.Г. Андрійчук, В.І. Бойко, О.В. Воронянська, П.І. Гайдуцький, М.В. Гладій, Ю.В. Домашенко, О.О. Красноручський, О.В. Крисальний, Ю.О. Лупенко, П.М. Макаренко, М.Й. Малік, П.Т. Саблук, М.Й. Хорунжий, Л.Г. Чернюк, О.М. Шпичак, В.В. Юрчишин.

Однак, не зважаючи на значну кількість досліджень з даного питання, постійні зміни в умовах виробництва та на аграрному ринку, піднімають ряд нових питань в процесах формування та функціонування ринку продукції рослинництва в Україні. Необхідність постійного визначення більш досконалої концепції збалансованого розвитку всіх ланок виробничого процесу з урахуванням передових інновацій, також вимагає подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження основних тенденцій виробництва продукції рослинництва в Україні та обґрунтування перспективних шляхів підвищення продуктивності в даній галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рослинництво, без заперечно є провідною галуззю сільськогосподарського виробництва. У світових масштабах вирощується близько 1,5 тис. видів рослин. Основою виробництва галузі рослинництва є вирощування зернових та технічних культур. Основними зерновими культурами світу є пшениця, кукурудза та рис, площі під якими займають близько 720 млн. гектарів. Технічні культури використовують як сировину для різних галузей промисловості. Кормові культури є основою для виробництва тваринницької продукції.

За даними Держкомзему України, станом на 1 січня 2020 року площа земель сільськогосподарського призначення становила 41,4 млн. га або 68,7% відносно загальної території держави, у тому числі ріллі — 32,7 млн. га, або 54,2%. Тобто, на даний час, рівень розораності угідь в Україні становить близько 54%, в той час як території США – 17%, а розораність території європейських країн коливається від 25,8% до 35,7%. Дана структура визиває певне занепокоєння, так як наслідком високого ступеня розораності ґрунтів в країні, умовах відсутності державного контролю за їх раціональним використанням, є можливість деградації якості земель.

Динаміку виробництва сільськогосподарських культур в Україні за категоріями господарств за період 2000 – 2020 роки розглянемо за даними таблиці 1.

Таблиця 1.

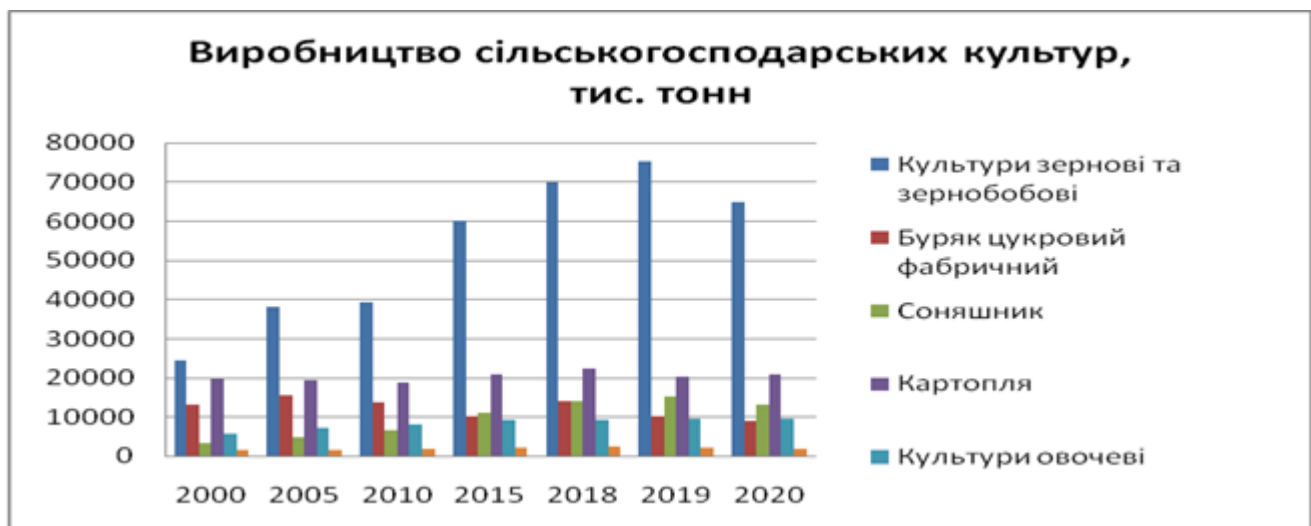
Виробництво сільськогосподарських культур в господарствах усіх категорій в Україні (тисяч тонн)

Види культур	Роки						
	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Культури зернові та зернобобові	24459,0	38015,5	39270,9	60125,8	70056,5	75143	64933
Буряк цукровий фабричний	13198,8	15467,8	13749,2	10330,8	13967,7	10205	9150
Соняшник	3457,4	4706,1	6771,5	11181,1	14165,2	15254	13110
Картопля	19838,1	19462,4	18704,8	20839,3	22504,0	20269	20838
Культури овочеві	5821,3	7295,0	8122,4	9214,0	9440,2	9688	9653
Культури плодові та ягідні	1452,6	1689,9	1746,5	2152,8	2571,3	2119	2024

Джерело: складено автором на основі [1]

Дані якої свідчать про сталу динаміку зростання сільськогосподарського виробництва провідних культур в Україні за вказаний період, особливо за 2000-2018 роки. Найбільш значимим є зростання по виробництву зернових та соняшнику. Позитивним фактом є також те, що зростання відбувається за всіма категоріями господарств. Однак, якщо порівнювати показники виробництва рослинницької продукції за 2020 рік в порівнянні з 2019 роком, відмічаємо скорочення по всім видам культур, за винятком картоплі. Даний факт пояснюється не сприятливими погодними умовами для виробництва, особливо в південних регіонах України.

Для більшої наглядності, динаміка виробництва сільськогосподарських культур за 2000 – 2020 роки для всіх категорій господарств, наведена в рис 1.

Рис 1. Динаміка виробництва сільськогосподарських культур за 2000-2020 роки в Україні.

Джерело: складено автором на основі [1]

Продуктивність виробництва продукції рослинництва дасть змогу зробити висновки стосовно ефективності даної галуззі. (табл. 2.)

Таблиця 2.

Урожайність сільськогосподарських культур, ц з 1 га зібраної площі

Види продукції	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Культури зернові та зернобобові	19,4	26,0	26,9	41,1	47,4	49,1	42,5
Буряк цукровий фабричний	177	248	279	436	509	461	416
Соняшник	12,2	12,8	15,0	21,6	23	25,6	20,2
Картопля	122	128	132	161	171	155	157
Культури овочеві	112	157	174	206	214	214	207
Культури плодові та ягідні	38,4	63,7	78,2	104,5	128,4	108,1	105,6

Джерело: складено автором на основі [1]

Дані таблиці 2 підтверджують сформульовані вище висновки, щодо ефективності виробництва основних видів продукції рослинництва. Відмічаємо сталу тенденцію зростання урожайності культур на протязі 2000 – 2018 років, та зменшення у 2019-2020 роках. Динаміку урожайності сільськогосподарських культур за 2000 – 2020 роки в Україні наведено в рис. 2.2.

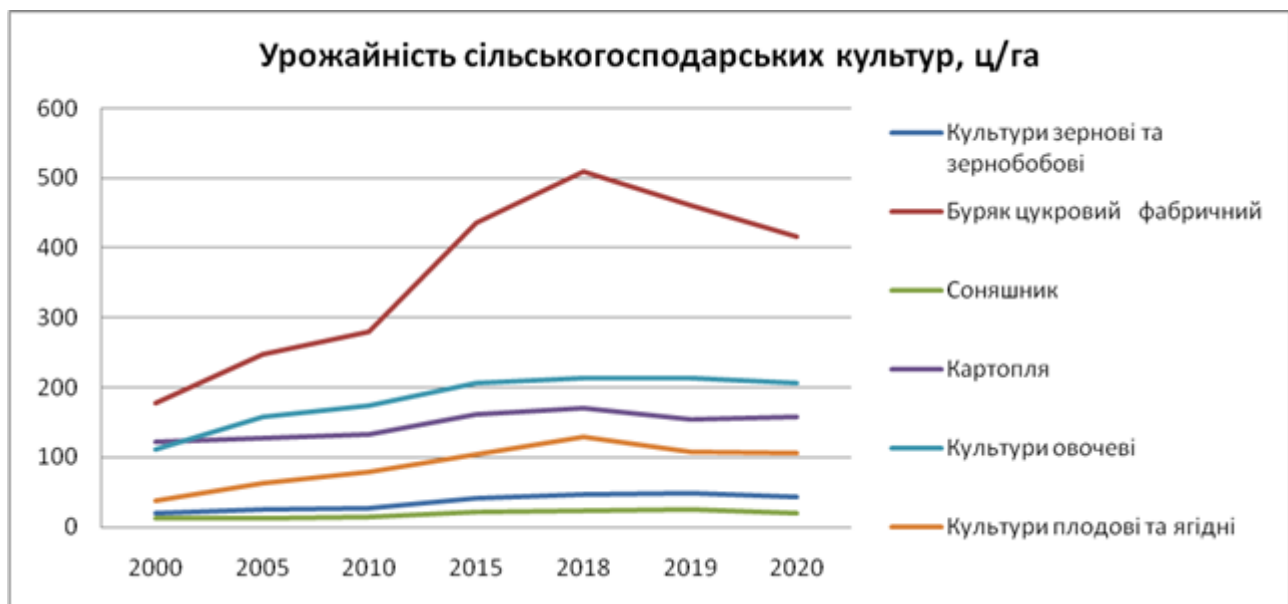

Рис 2. Динаміка урожайності сільськогосподарських культур за 2000-2020 роки.

Джерело: складено автором на основі [1]

Необхідно відмітити, що незважаючи на несприятливі погодні умови та погіршення виробничих показників, галузь сільськогосподарського виробництва за 2020 була найбільш економічно успішною.

У 2020 році в Україні середній рівень рентабельності операційної діяльності підприємств становила 6,5%. Рівень рентабельності всієї діяльності підприємств становив близько 1%.

За даними статистичного відомства, найбільш рентабельною в Україні, була галузь сільське, лісове та рибне господарство — 18,4%. Наступними за рівнем рентабельності можна визначити: оптова і роздрібна торгівля - 16,3%; інформація та телекомунікації - 15,2%; охорона здоров'я - 11,0%; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність - 6,8%; промисловість - 4,0 %; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування - 4,0%; фінансова і страхова діяльність - 3,3%; професійна, наукова та технічна діяльність - 2,4%; будівництво - 1,3%.

В той же час, певні галузі показали негативну рентабельність: тимчасове розміщення і організація харчування - 8,9%, мистецтво, спорт, розваги та відпочинок - 9,6%, операції з нерухомим майном - 5,4%.

Необхідно відмітити, що за інформацією Національного наукового центру Інститут аграрної економіки, після спаду обсягів агровиробництва в 2020 році на 10,4%, у 2021 р. в Україні очікується збільшення виробництва валової сільськогосподарської продукції. За попередніми даними, обсяги сільськогосподарського виробництва перевищать показники минулого року на 4,4%. Дане зростання відбудеться за рахунок збільшення виробництва рослинницької продукції - на 5,9%, в той час, як по виробництву продукції тваринництва прогнозується зменшення на 0,5 %.

Найбільше зростання прогнозується на вирощуванні озимих культур 15,9%, сої 12,9% та плодово-ягідних культур 10,8%. По інших видах продукції прогнозується зростання не більше ніж на 10%, а по окремих — ріпак, картопля, овочі — навіть зменшення обсягів виробництва.

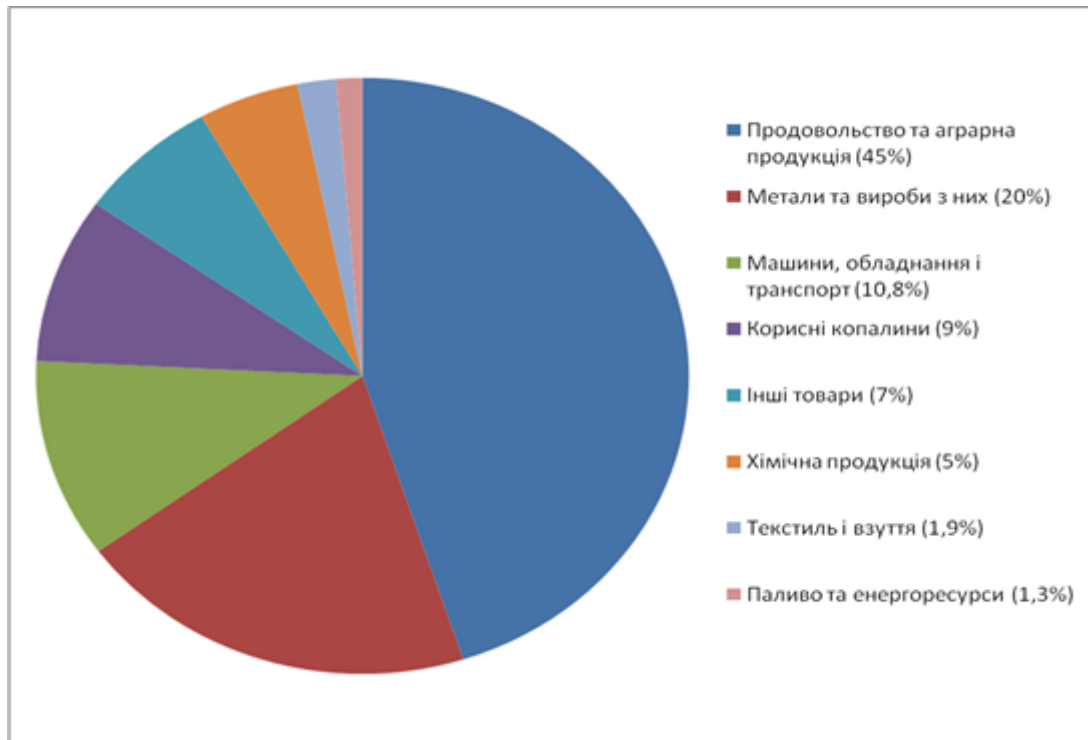
В цілому, за прогнозом науковців Інституту аграрної економіки, у 2021 році вітчизняне сільське господарство вийде на третій, після 2019 і 2018 років, показник виробництва валової сільськогосподарської продукції за період з 1991р. по 2021 р.

Величезну роль відіграє сільське господарство, а зокрема галузь рослинництва, в структурі експорту. (рис. 3)

Як ми бачимо, питома вага продовольства та аграрної продукції в загальні сумі виручки від експорту становить близько 45 %.

Стосовно продукції рослинництва, то Україна утримує перше місце в світі з експорту соняшникової олії, а також є найбільшим виробником цього продукту. Його продажі за кордон приносять 11% від всієї експортної виручки держави.

Україна посіла друге місце в світі за загальним обсягом експорту зернових в 2020 році. Якщо розглядати за окремими культурами, то Україна посіла друге місце у світі за обсягом поставок ячменю, четверте – за експортом кукурудзи і п'яте – за продажем на світових ринках пшениці.

Рис 3. Структура українського експорту за 2020 рік.

Джерело: складено автором

Необхідно відмітити, що українські агрохолдинги мають більш високу ефективність порівняно зі світовими лідерами галузі за рахунок низьких витрат виробництва, а саме дешевої робочої сили і низьких орендних ставок на землю. З іншого боку, родючі ґрунти також дають змогу досягти порівняно високої врожайності.

Також необхідно звернути увагу на розвиток фермерських господарств, оскільки тут виникають певні проблеми: відставання від сучасних тенденцій запровадження інноваційних технологій ведення сільського господарства, вони є недоступними для переважної кількості фермерів через високу вартість; відсутність стартового капіталу, на основі якого можна було б побудувати ефективне виробництво. Цю проблему можна усунути шляхом надання фермерам пільгових кредитів зі зниженими відсотковими ставками. Разом із цим необхідно забезпечити гарантії збуту виготовленої сільськогосподарської продукції за вигідними цінами, створити умови, за яких фермерські господарства матимуть можливість змінювати свою технічну базу на більш сучасну [2].

Позитивним у сільському господарстві України є зростання ролі виробництва органічної продукції. Цьому є дві причини. По-перше, у нас багато великих земельних господарств, що привертає трейдерів. По-друге, в більшості країн частка органічного землеробства становить 5-10%. А в Україні - 1%, тому є хороші перспективи росту [3].

Потрібно зазначити, що фактори які формують економічне та виробниче середовище для розвитку аграрних підприємств в державі, мають важливе значення, так як в свою чергу впливають на інші галузі. Слід відмітити значну залежність аграрних підприємств від впливу податкових, кредитних, цінових

фінансових факторів макросередовища. Як наслідок, успішна діяльність вітчизняного сектору АПК загалом, та галузі рослинництва зокрема, потребує підвищеної уваги з боку державного управління у напрямку підвищення стабільності, інвестиційної привабливості та розвитку галузі.

Проведенні дослідження стану рослинницької галузі в Україні, дають можливість визначити наступні перспективні напрямки підвищення виробництва продукції рослинництва.

1. Інвестування в агропромисловість в Україні. Завдяки своєму величезному потенціалу сільське господарство продовжує залишатися ключовою галуззю для інвестицій. Обсяг інвестицій в агропромисловий комплекс за дев'ять місяців 2021 року склав більше 60 млрд грн з них 45 млрд грн.. безпосередньо на сільське господарство. В галузі рослинництва основна частина інвестицій була спрямована на будівництво елеваторів і потужностей для зберігання сільгоспкультур.

2. Стартапи в агропромисловості. Українські агротехнічні компанії розробляють сучасні рішення, спрямовані на вдосконалення традиційних методів ведення сільського господарства та запроваджують новітні засоби для органічного виробництва.

На даний час, в сільському господарстві вже існують нові прийоми роботи, в яких задіяні цифрові і технологічні інновації, що підвищують його ефективність. Використання дронів в землеробстві і в цілому в сільському господарстві - одне з найбільш перспективних напрямків застосування цієї технології. Безпілотні літаючі апарати (БЛА) можуть бути ефективно використані для планування і контролю етапів сільськогосподарського виробництва, а також для хімічної обробки посівів та інших рослин. При цьому основним критерієм для впровадження БЛА є економічна доцільність.

GPS-контроль дозволяє здійснити багато з того, що ще до недавнього було неможливим. Використовуючи дану систему, можна контролювати наступні параметри: місце розташування та маршрути пересування всієї техніки; витрати палива в русі, витрати палива під час стоянок, витрати палива під час виконання робіт на полях, витрати палива на 1 гектар обробленої площі і т.д.; час в'їзду і виїзду з поля, час простоїв і виконання польових робіт; площа оброблених ділянок полів.

Крім того, система дозволяє: наносити карти полів або імпортувати їх з інших картографічних програм; вести облік історії обробки полів, чергування сільськогосподарських культур; автоматично ідентифікувати навісне обладнання і визначити вид виконуваних робіт; автоматично ідентифікувати водіїв для обліку часу робіт; задавати розцінки робіт для попереднього розрахунку вартості виконаних робіт; порівнювати заплановані польові роботи з фактично виконаними.

Прикладами новітніх продуктів запроваджених українськими агрокомпаніями є:

- МЕТЕОТРЕК – продукт для моніторингу погодних умов, планування технологічних операцій в агровиробництві і моделювання ризиків виникнення захворювань рослин;

- FAMEWS – додаток з системою контролю і раннього попередження зараження кукурудзяною листовою совкою.

Загалом, ефективність впровадження інновацій в аграрних підприємствах можна розглядати за наступними результатами:

Технологічний (ресурсний) ефект — вплив інновацій на збільшення обсягів виробництва, споживання та віддачу від використання певного виду ресурсів.

Економічний ефект — переважання вартісної оцінки результатів інноваційної діяльності над вартісною оцінкою пов'язаних із нею витрат

Податковий ефект — економія коштів через використання комплексу податкових та інших пільг, що надаються виконавцям інноваційних програм

Соціальний ефект — досягнення високого рівня соціальної спрямованості, покращення рівня здоров'я, умов життя та праці населення

Екологічний ефект — позитивний вплив на довкілля, створення умов для виробництва екологічно безпечної продукції

Науково-технічний ефект — приріст науково-технічної інформації, подолання технічного відставання країни

Зазначимо, що деякі з наведених ефектів можуть проявлятися одразу, а деякі - із часом, навіть через десятиліття. Так, при впровадженні органічного землеробства в перші роки переходу на нову технологію відбувається зниження урожайності на 10 - 15 %, проте в подальшому урожайність суттєво підвищується [4].

3. Стимулювання розвитку систем зрошення. При цьому, слід розглядати не лише на південь, а й центральні райони України, що суттєво збільшить врожайність та зменшить ризики в галузі.

На даний час ізраїльські та американські компанії зацікавлені у співробітництві з Україною у сфері реалізації спільних проєктів у сфері іригації та водопостачання.

В Україні є затверджена Стратегія зрошення та дренажу на період до 2030 року. Найближчим часом очікується ухвалення законопроекту "Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель", який "активізує розвиток зрошення в Україні та прискорить інвестиції в приватний сектор АПК".

Необхідність даного проєкту давно назріла в Україні, адже в останні роки страждає від посухи вже не тільки південь України, а практично вся територія. Агровиробники в такі періоди використовують хімічні та біологічні методи стимуляції рослин, але це не настільки ефективно, як меліорація. На сьогодні саме використання гідротехнічної меліорації, зокрема зрошення, є засобом, який забезпечує гарантоване отримання врожаю сільськогосподарських культур незалежно від змін клімату.

Так, попередні посушливі роки довели, що там, де застосовується зрошення, втрати від впливу посух мінімальні, особливо це стосується південного регіону України.

Усе це зумовить значне збільшення виробництва зернових, технічних, плодоовочевих культур щонайменше на 20 млн тонн у рік, що оцінюється в більш ніж 135 млрд грн у рік.

4. Впровадження повноцінного ринку землі. Функціонування ринку землі надасть аграріям можливість не лише більш відповідально та ефективніше використовувати сільськогосподарські угіддя, а й впроваджувати заходи, пов'язані покращенням їх якості.

5. Підвищення державної підтримка сільськогосподарських товаровиробників. В бюджеті України на підтримку аграрного виробництва на 2021 рік було заплановано наступні суми за напрямками:

- фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів - 1,2 млрд грн (у 2020 році - 1,05 млрд. грн);
- державна підтримка розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції - 1,15 млрд грн (у 2020 - 1,039 млрд грн);
- часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки - 1 млрд гривень (у 2020 - 892,6 млн грн);
- фінансова підтримка розвитку виноградарства, садівництва та хмелярства - 450 млн грн (у 2020 році - 290 млн грн);
- фінансова підтримка розвитку фермерських господарств та сільськогосподарських кооперативів - 200 млн грн.(у 2020 році - 32,29 млн грн державної субсидії).

Крім основних програм підтримки передбачається фінансування нових програм з бюджетом в 500 млн грн:

- державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції - 240 млн грн
- державна підтримка зрошення - 100 млн грн
- підтримка органічного виробництва - 100млн грн
- державна підтримка розвитку картоплярства - 60 млн грн

Слід відмітити, що державна фінансова підтримка галузі АПК характеризується суперечливими тенденціями, а її обсяги є недостатніми та не враховують реалії розвитку галузі. Уряд обіцяв підтримку сільськогосподарським виробникам на рівні 1% від аграрного ВВП, а це вдвічі більша сума від запланованої на 2021 рік. Аграрний сектор України сьогодні отримує значно менше дотацій, ніж у будь-якій іншій європейській країні. Крім того, чинна система фінансування зазнає впливу кризових явищ, які періодично виникають у розвитку вітчизняної та світової економіки. Зважаючи на складність проблем державної підтримки, зокрема хронічну недостатність ресурсної бази, особливу увагу необхідно звернути на рівень компетентності органів управління агропромислового сектора, якості адміністративних послуг, розподіл дотацій між регіонами та повноцінність і цілеспрямованість використання наявних державних ресурсів [4].

6. Значний потенціал розвитку виробництва продукції рослинництва полягає у поєднанні агровиробників України та ЄС у виробничих ланцюгах та каналах збуту. Це дозволить підвищити продуктивність галузі за допомогою передачі передових технологій і практик ЄС, збільшенню масштабів діяльності у виробництві та переробці сільськогосподарської продукції, покращенню умов доступу на світові ринки [5].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження показали, що виробництво рослинницької продукції в Україні має позитивну динаміку. Певне погіршення виробничих показників за 2019 та 2020 роки пояснюється негативними погодними умовами виробництва, що свідчить про ризикованість підприємницької діяльності в даній галузі. Крім цього, було визначено ряд інших факторів, що стримують розвиток галузі. Основними перспективними напрямками розвитку виробництва продукції рослинництва в Україні мають бути: підвищення інвестиційної привабливості галузі та доступності кредитів для виробників; впровадження інноваційних технологій; стимулювання зрошення в посушливих агрокліматичних зонах; повноцінне функціонування ринку землі; підвищення рівня державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників; налагодження партнерських взаємозв'язків українських та європейських підприємств в сфері агровиробництва.

Список використаних джерел:

1. Сільське господарство України. 2020: стат зб. / Держ. служба статистики України. Київ, 2020. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_sg_Ukr_2020.pdf (дата звернення 06.11.2021).
2. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров. *Економіка АПК*. 2009. № 12. С. 3–13.
3. Стоволос Н.Б. Модель формування загальнодержавної системи виробництва органічної продукції. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2014. № 4 (70). С. 98-102.
4. Дорогань-Писаренко Л.О., Єгорова О.В., Панченко І.Г. Особливості аналізу ефективності впровадження технологічних інновацій в сільському господарстві. *Наука innov.* 2020. Т. 16, № 3. С. 27—38. URL: <https://doi.org/10.15407/scin16.03.027> (дата звернення 02.10.2021)
5. Шульський М. Г., Бодак Г.І. Сучасний стан сільського господарства в Україні. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького*. 2011. Том 13. № 2 (48), ч. 3. С. 145-148.

References:

1. Agriculture of Ukraine. 2020: Stat Sat. / State. Statistics Service of Ukraine. Kyiv, 2020. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].

2. Sabluk, P.T., Mesel-Veselyak, V.Ya., Fedorov, M.M. (2009) Agrarian reform in Ukraine (achievements, problems and ways to solve them). *Economics of agro-industrial complex*, vol. 12, pp. 3-13. [in Ukrainian].

3. Stovolos, N.B. (2014), "The model of formation of national system for production of organic products", *Ekonomichni nauky*, vol. 4 (70), pp. 98—102. [in Ukrainian]

4. Dorogan-Pisarenko, L.O., Egorova, O.V., Panchenko, I.G. (2020) Features of the analysis of efficiency of introduction of technological innovations in agriculture. *Science and innovation*. vol. 12, pp. 3-13. [in Ukrainian].

5. Shulsky, M.H., Bodak, G.I. (2011), "Current state of agriculture of Ukraine", *Naukovyj visnyk LNUVMBT imeni S.Z. Gzhyts'koho*, vol. 13, no. 2, pp. 145—148. [in Ukrainian].